Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייטאל וואכענטליך
פונקטלאך, מיטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדן — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולדן — קר. ע. וו.
פיערטעלייהר 2 גולדן 50 קר. ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדן — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולדן 50 קר. ע. וו.
פיערטעלייהר 2 גולדן 75 קר. ע. וו.

איך דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריען
אונד דער פרענומעראציאנס-פרעיס
בעזיעהנג טיט דעם קומפטאנזע דעם
ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולווער נומ' 29
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראט-
אנט-בעלאנגענדע צו ווענדען בעליעבט.

Nr. 114, פינפצעהנטער יאהרגאנג. פעסט, פרייטאג יט אלול התרמ"ג. Pest, den 21. September 1883.

טיסא'ס רעדע

איבער דיא קראאטישע אונד אנטי-סעמיטישע רעזאלוציאן.

פארגעסטערן איזט אינזער מיניסטער-פרעזידענט, הערר קאלאמאן פאן טיסא, אין גראסיאר-דיין, דעססען ריכטונגס-דעפיטירטער ער איזט, איינגעטראففען, דיא אידם אין גראאסרטיגער אונד הערצליכער עמפففאנג בעגריסטט אונד צו זיינען עהרען אייגע פעסטליכע מאהלצייט פעראנסטאלטעט וואורדע. צו דיעזער מאהלצייט ווארען אייך פעלע הערפאראגענדע ווישע בריעפע געלאדען אונד וועהרענד דערזעלבען הערלט טיסא אייגען טרינק-שפרוך, דער אייגענטליך אייגע גראסע פאלי-טישע רעדע איזט. טיסא שפראך דא צוערסט איבער דיא קראאטישע אונד דאנן איבער דיא אנטי-סעמיטישע אונגעלעגענהייט.

איבער דיא קראאטישע אנגעלעגענהייט זאגטע טיסא דאסזעלבע, וואס ער בעריטס אים יעגער מיניסטעראטהע געזאגט. ער זאגטע: דאס זיך קיינע רעגierונג איך דער וועלט פאן דעם שטראאסען-געזעטזע אייך פארשריבען לאففען דירפע, מאן מיס דען רעזאליוציאנען אין פיר אלדעמאל צייגען, דאס מאן איך אייגע אינגעזעטזע-ליכע, געזאלזאמע ווייזע נישט ערזיכטען קאننע, פאר אלדעם מיففען אלזאו דיא רעזאליוציאנען געזעטזטיט ווערדען; מאן מיס אידנען צייגען, דאס מאן גענגע מאכט בעזיטזע, אים אידנען בייזוקאמ-מען. דאס אבער אינמאל דיא רעגierונג אידרע מאכט דען רעזאליוציאנען געגעבען, דאנן מיס דיא רעגierונג זיך מעففען אונד פערזאהנענד פארגע-הען. דיא רעגierונג דארף דאנן אידרע געזאלט נישט אבערטריבען אונד דיא זיך נישט אבער דאס גרארייגע מאס הינים צוטרעגען. דיא מיס פעלל-מעהר טאקט בעזיטזען, אים צו ווففففען. דיא דיא געזאלט אففאהרען אונד דיא מעففففנג בעגינגען מיס. טיסא מיינט, עס ווערדע אידם זעהר לייד טהון, וועגען פעלע דעפיטירטע אים ריכסטאג אונדערע מיינונג זיין זאללטען אונד מעהר שטרענג אונד צוטרעגנג דען קראאטען געגענבער פערלאנגען ווערדען.

איבער דיא אנטי-סעמיטישע אנגעלעגענהייט שפראך זיך טיסא דאהין אייס, דאס ער זיך ליידער אין דען אינגארן געגאנגען. בין פארגעגס אففר לייב-ער, דאס אין אינגארן, אין דעם לאנדע, וו נאר גיך אייגע אייגענטליכע ווייזע-פערפאלגונג שטففففנג-פינדען, אייגע אנטי-סעמיטישע רעזאליוציאן נאר נישט מאגליך וו. אונד גיך האففען אידן דיא טראגט-אففען אינדערען בעזיטזע. אינגארן דאס זעהר פעלע פינדען, אונד דעזע פינדע דאففען דיעזעס אנטי-סעמיטישע טרייבען נישט פיר זיך גע-רעגففנט; דיא זאففען נישט, דאס קראאففלע נור אין אינצעלנען ארטען אייסגעבראففען, דיא דיעזע אففר אין יעדעם שטففففט פארזיכففففען פففففנגען, אנ-דערן דאففففען דאففففנגע אינגארישע נאففففן אין אייגע דאففففע אונד דורففففטיגע אונד בעגעבענען דען אינגארישען שטففففט אלס אייגען הייב-שטففففט, עס ווארד דאך אינגארן אין אינפערציففففففלע-פערבינדונגשטער לייכטזיג, דעזע אנטי-סעמיטישע רעזאליוציאן הערففففבעזفففففف

שטאטוטען אן דאס מיניסטעריאום צוריקגעזענדעט אונד פאם מ י נ י ס ט ע ר ד ע ס א י נ. נ ע ר ן בעשטעטיגט זינד. דאנן ערסט קאנן דיא ראבבינער-וואהל פאָרגענאממען ווערדען, אבער נעבען נור אים זינגע דער עבען ערוועהנטען נעמיינ. דע-שטאטוטען, דא זאנסט דיא וואהל אנגילטיג זיין ווירדע! — זא לייטעטע דאמאלס דער מיניסטעריאל. ערלאס. — אים הייטיגען „פעסטער ללאָיד" זין ווירד אין ערלאס דעס סיגעטער בירגערמייסטערס ד. רעקט אן דען טעטשאער ראבבינער, דער זיך יעטצט אין סיגעט איפאלט, פערפאסענטליכט. דער ער. לאס לייטעט וויא פאלגט: „איך האבע ערפאהרען, דאס זיא, נ ע ג ע ן דען ערלאס דעס מיניסטערס דעס אינגערן בעטרעפפס דער היעזיגען ראבבינער. וואהל, אללע אנשטרענגונגען מאכען, אים דיא היעזיגע אבער-ראבבינער-שטאללע צו ערהאל. טען. דא אינדעס ביזהער דיא היעזיגען איזראעלי. טישען גמיינדע-שטאטוטען נאך אימער ניכט בע. שטעטיגט זינד אונד אין דיעזער אנגלעגענהייט אללא פאָרליפיג ניכטס געשעהען דארף; דא פער. נער ז י א פיר דיעזע שטאללע ניכט דיא ערפאָר. דערליכע בילדונג בעוושטען אונד דעסהאלב איף דיא ערהאלטונג דיעזער שטאללע אונטער קיינען אומשטענדען יע רעכנען דיפפען — זא פערפרדנע איך אונד וייטע זא אן זיך יא אין דיא אנגעלעגענהייטען דער היעזיגען גמיינדע ניכט הינינצומענגען, דא איך זאנסט נ ע ג ע ן ז י א, אלס נעגען אינען מענ. שען, דער דיא ר ו ה ע דער גמיינדע שטארט, אין שטרענגעס פערפאהרען איינלייטען אונד זיא אים דעם ארטע א ו ס ו ו י ז ע ן לאסען ווערדע, דא זיא איבערהייפט קיין רעכט האבען, זיך דער איפצוהאלטען: — מארמארעש-סיגעט, 13-טען סעפטעמבער 1883. אנטאן סאלאש, בירגערמייסטער." — נון, ווער גלויבען, דאס דער הערר בירגערמייסטער אללעפאללס אין זייעם איפער צו ווייט געהט. דער מיניסטער האטטע וואהל דאס רעכט צו פערפיגען, דאס דיא ראבבינער-וואהל פאָר דער ערפאָלגטען בעשטעטיגונג דער שטאטו. טען ניכט פאָרגענאממען ווערדע. אללין גמאנד כאנגעס דעם טעטשאער ראבבינער פערבעטען, פיר זינע וואהל טהעטיג צו זיין! — דאנן האט יא ביזהער דאס ל א נ ד ע ס - נ ע ז ע ט ץ ניכט פאָרגע. שריעבען, וועלכען בילדונגס-גراد אין אבער. ראבבינער בעוושטען מוס. דער בירגערמייסטער כאנן אללא ניכט איינגעמעכטיג איישפרעכען, דאס דיעזער אדער יענער אנדער קיינען איישטעדען איף דיא אבער-ראבבינער-שטאללע אין סיגעט אנשפריך מאכען כאנן, ווייל איהם דיעזע דיא ערפאָרדערליכע בילדונג אבגעהט! אונד דאנן זאָגאר דיא דרהונג מיט א ו ס ו ו י ז ו נ ג אים דער גמיינדע סיגעטה! — דאס געהט וואהל דאך ניכט אן! דיעזעדד ווירד זיך נעטמאנד איינשכטערן לאסען. אללין בעריעלליך איטט עס אים האכסטען גراده, דאס אין דיעזער אינגנסטיגען צייט אין איינער יידישען גמיינדע זאָללע „מחלוקה" ענטשטעהען, דיא איגאן „חלול השם" בייא דען בעהארדען הער. פאָررוגען!

(איבערדר. ווייס). פאָן דעסטען זעלבסטמאָרד ווייר אין אָרגער נוממער בערייטעט האבען, ווירד נאכטרעגליך נאָך פאָלגענדעס געמעל. דעט: דער זעלבסמאָרדער האט איינען בריעף צו. ריקגעלאסען, אין דעם ער פאָן זיינער פרויא פיר דען אידר בערייטעטען שטערען אים פערצייהונג בישטעט. דער בריעף שליעסט מיט דען וואָרטען: „איך מוס אים דעם לעבען שיידען, ווייל איך פאָן איינער געמישטסקראנקהייט געפאנגט ווערדע, דיא מיינונג גייסט פאָללקאָممען פערווירט!" — טראט. זאבע איזט עס, דאס דער אנגלילכע שאן פאָר אהרען פאָן וואהנזנינגען פאָרשעללונגען געפאנגט ווערדע.

קאָנקורז.

אן דער איזראעליטישען רעליגיאָנס-געמיינדע צו נאָד-ענעד (זיעבענבירגען) איזט פאָם 1-טען נאָוועמבער ל. י אב דיא שטאללע איינעס געפרי. טען רעליגיאָנס-לעהרערס, וועלכער דער אונגארישען אונד דייטשען שפראבע מעכטיג איזט, מיט איינעם יאהרעס-געהאלט פאָן 300 גולדען געבסט פריער וואהלונג איגר 16 קולא-מעטער בריינהאלץ, צו בע. זעטצען. בעווערבער וואללען איהרע געזוכע מיט צייגנישען פערזעהען, זא וויא אייך מיט אנגאבע דעס אלטערס אינד דער פאמיליען-פערהעלטנישסע ביז 1. אקטאבער ל. י אן דען אינטער-פערטיגטען פאָר. שטאנד איינזענדען. 1—3

פ י י ל ע ר פ אָ ר כ אָ ש,
געמיינדע-פאָרשטעהער צו נאָד-ענעד.

קאָנקורז.

אין דער איזראעליטישען געמיינדע צו קאָמאָ (בייא גיראָדהאזא), ווירד פאָן דיא חשון הבע ל אין געפרי-פטער לעהרער געזוכט, וועלכער אייך אין חומש ישי" איינערייטשען כאנן, אהרעס געהאלט 400 גולדען. מעלדונגסצייט ביז 1 תשרי.

1—2 סאמויעל ראָזענבערג.

קאָנקורז.

זוכע איינען לעהרער צו 8 מונדערן, דער מיט בעפעהיגונגס-צייגנישען צום אינטערריכט פיר דיא 4 עלעמענטאר-קלאסען אינד פיר דען רעליגיאָנס. אינטערריכט פערזעהען איזט, יאהרעס-געהאלט 200 גולדען געבסט געגעלבער פערפפלעגונג. — בע. ווערבער האבען לעגנסטענס ביז 15-טען אָקטאָ. בער אידרע צייגנישסע איינזענדען.

Mátyás Iezig,
in Toplicza (Siebenbürgen).

שטעללענ-געזוך.

אין יינגער מאן, וועלכער געבסט בעיאנדע. רונג אין דער דייטשען, אונגארישען אונד הערבע. איישען שפראבע הירד מעטאדען, פלייס אונד לע. בענסוואנדעל דיא אנזרקענונג אפפענטליכער פאָלקסשולען זיך ערוואָרבען, דיא II. I. קאָممער. ציאָלקלאססע געבסט בירדאלטונג לייט מיסטער אפפענטל. דאנדעלס-שולען געיססענדאפט אינ. טערייסטעט, ווינשט אין איינעם אדער 2 אידענגע. ליכען ניכט אינזעלראָוזן דייזען פיר מעסטגעס פיכסום אונד פערפפלעגונג אנגעפטרט צו ווערדען. אייך זוכט דאזעלבסט אין לעהרער, דער שולער פיר גימנאזיאלס פאָרבערייטעט אונד שוהט אונד, פיר 18 גולדען שטעללונג.

Izraelita tanítónak Miskén, Pest-Megye,

ד אָ ר ל אָ ז ו נ ג.

בייא דער אם 15-טען סעפט. פאָרגענאמענען ציעהונג פיעל דער הייפטטרעפפער מיט 10000 גולדי אייט נ. 57379; דער 2-טע טרעפפער מיט 4000 גולדען אייט נ. 76331 — אונד 3-טע טרעפפער מיט 2000 גולדען אייט נ. 23754, —

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י דיין.

נ ע ש ע פ ט ס ב ע ר י כ ט.

פ ע ס ט ע ר - ד ר י ז ע.

נעטיידע-נעשעפט. פאָן ו י י י צ ע ן ווארנעסטען ווענען צו מארקט נעבראכט, דער פערקייף ווארשוואר, 12000 מעטער-צענטנער ווארדען פערקייפט.

ו י י צ ע ן מהיים. (נייא) 560 מטר' .79 קולא 10,25 גולד. 100 מעטר' .79 קולא 10,15 גולד. 100 מטר' 78,6 קולא 10,15 גולד. — 100 מטר' 78,7 קולא 10,10 גולד. 100 מטר' 78,5 קולא 10.10 גולדען. 1700 מעטר' 77.8 ק' —,10 גולד' פעסטער-באָדען (נייא) 100 מעטר' .79 קולא 10,05 גולד. 200 מעטר-צטר' .78 קולאָניאס 9,90 גולדען. 100 מעטר' 77.4 קולא 10,05 גולד. — 2000 מטר' 76,4 קולא 10,02½ גולדען, 400 מעטר' .78 קולא 10,10 גולדען. — ווייסענבורגער (נייא) 700 מעטר' 76'5 קולא —,10 גולד. 500 מטר' .75 ק' 9.80 גול. 200 מטר' .77 ק' 9'97½ גול.

ב י ה א ר ע ר 100 מעטר' 75,5 קולא —,10 גולד. — א ר א ד ע ר 100 מעטר' 76'5 קולא 9.75 גולדען. — ב א ס ש ק ע ר 2100 מעטר' .76 קולא —,10 גולדען. - נאדראגנארישער: 100 מעטר' .78 קולא 9,75 גולד. — (אללעס פיר 3 מאָנאט).

ג ר י ס ט ע 7.72½—7.80 גולד.

ח א פ ע ר (נייא) 6,45—6,50 גולד.

ו י י נ ע ר - ב ר י ז ע.

ו י י נ ע ר ש ל א נ ט - פ י ע ח מ א ר ק ט דער איינטרעטע איף דעם ווייטער שלאנט-פיעמאָרקטע אם 17-טען ד' מ' בעטרעג 3328 שטיק. דאזאן וואָרען: 2198 אינגארישע, 774 אָסטרישע אונד 356 דייטשע. דיא פרייזע שטעללטען זיך פיר 100 קילאָגראמם: אינגארישע מאסט. אָכסען 61—65,50 גולד. — אָסטרישע 61—65,5 גולד. אונד דייטשע 60—66 גולד.

קורז-טאבעללע פאָם 18. סעפטעמבער.

געלד-קורז	קו.	אל.
וולבער-מאָנאט	—	—
דוקאטען	5	67
עסטערייך-אונגארישע 8 גולדען שלאנ.		
שטיק (20 פראנקס)	9	49
נאפאלעאָנס'ד'אָר	9	49
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	58	50
20 מארק-שטיקע	11	71
מאָסקוי-רובעל	1	18

ראָזע		
1854-ער 4-פרעצענטיג שטאאטס-לאָזע	120	—
1860-ער „ „	133	—
קרעדיט „ „	139	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	167	80
דרעזנער „ 50 „	167	—
לאָזע רומענישע	37	—
פרידען-לאָזע	34	—
קרעדיט-לאָזע	168	—
לאָזע-לאָזע צו 40 גולדען	38	—
אונגארישע שאס-פאָרעס-לאָזע	108	—
אינגארישע לאָזע	31	—
קלעזטיטשע לאָזע צו 10 גולדען	17	—
קראָאטישע לאָזע „ 20 „	18	—
אסטער לאָזע „ 40 „	33	—
סאלם-לאָזע „ 40 „	38	—
וואלאָס לאָזע „ 10 „	20	—
מאָלם לאָזע „ 10 „	51	—
וואלצבוכער לאָזע „ 20 „	22	—
סט.-גענואיס לאָזע „ 40 „	46	—

ראָזע		
סאנאטאריום לאָזע צו 20 גולד.	—	22
מיינינגער לאָזע „ 100 „	—	126
דרעזנער „ 50 „	—	34
ווארדיינער-לאָזע „ 20 „	—	27
ווינדישגרעץ „ 20 „	—	19
אונגארישע רוטענבאנקנאָטען	12	50
מאָסקוי-לאָזע צו 100 גולד.	109	70
ווינדישגרעץ.	123	—

ווערטה-פאפיערע		
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	119	10
דייטשע „ צו 4%	87	27
אונגארישע פאפיער-רענטע	85	87
אונגארישע ווינדיגראַטזלאָזען	99	30
אונגארישע באָנאנזען	99	75
דייטשע באָנאנזען	99	—
נאד צינזען	99	—
בוכארעסטער	98	—
אונגארישע אינזענבאנז-אָבלאָזען	138	—
אינזענבאנז-אָבלאָזען	97	—
פאסאדזשיר דער אונגארישען באָנען.		
קרעדיט צו 5 אינזענבאנז פרעסטען	101	—
דער אונגארישען דונאבאדקען באנז צו		
5½ פרעצענט.	101	75
דער אונגארישען אָלטענבורגער באנז.		
קרעדיט-אָבלאָזען צו 5½ פרעצענט	98	50
„ „ אָסט-באנז	97	—
„ נאָרד-אָסט-באנז	155	—

פ ר ו כ ט - אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען (נייער)	קו. אל.	100 קילאָגראמם
נאָרד-אונגארישער	75	. .
„ „	76	.
„ „	77	9.50 — 9.55
„ „	78	9.60 — 9.65
„ „	79	9.70 — 9.75
„ „	80	9.80 — 9.85
„ „	81	9.90 — 9.95
פעסטער-באָדען	75	
„ „	76	
„ „	77	8.70 — 9.75
„ „	78	9.80 — 9.85
„ „	79	9.96 — 10.—
„ „	80	10,05 — 10.10
„ „	81	10,15 — 10.20
מהיים	75	
„ „	76	
„ „	77	9,80 — 9.85
„ „	78	9.90 — 9.95
„ „	79	10.— — 10.05
„ „	80	10.15 — 10.20
„ „	81	10.25 — 10.30
ווייסענבורגער	75	
„ „	77	9.70 — 9.75
„ „	78	9.80 — 9.85
„ „	79	9.95 — 10.—
„ „	80	10.05 — 10.10
„ „	81	10.15 — 10.20

פרוכט	קו. אל.	100 קילאָגראמם
לאָרן	— 70	7.55 — 7.30
קלעטען מאָלן	62	— —
„ פוטטער	62	7.50 — 7.25
האפטען	40	6.75 — 6.55
קוקורוץ באנאטע	75	6.65 — 6.55
אדערלע	73	6.55 — 6.50
הייזע	—	7 — 7.25

אָלטע ווייצען		
קוקורוץ		
נעקטער		
האפער		
דעסגל		

ווייצען	סער הערבסט	
		9.90
		—
		—
		—
		—
		6.65
		—
		—

זאָק מעהל		
נומער	0	— 20
„	1	19 40
„	2	18 80
„	3	18 20
„	4	17 —
„	5	16 —
„	6	14 80
„	7	13 80
„	8	12 80
„	8½	11 50
דער זאק צו 100 קילאָגראמם		
מיט זאק		
פייא באָדען		

שפיצבוים: אלטע מעטאלען פיעטפעסק	35	25
„ נייע „ ראיטפעסק	34	—

Eigenthümer und verantwortlicher Redakteur: M. REIS.

Budapest, 1883. — Druck, v M. Burian Waitznerboulevard.

בער פראנץ קיש-באקשא אים האפט דעם יידישען קיפאמנעם דייטש איינגן שוים אב. ואפארט ער-טאנטע אויך אין שוים פאם אנדערען עגרט דעם דאדפעם. דיעזער דאפפעל-שוים ווארד דאם איינגנט-לוכע ציינגן צום בעגינגע דער פלינדערונג. יעטצט איילטען אים אללען הייזערן דיא ביזערן הערביא אונד אומרינגטען דאם דייטששע הויז. וועהרענד דער פלינדערונג הערדשטע דיא טעפפסטע שטללע, נעמאנד שפראך אין וואט. דיא ווייבער, וועלכע צור פארטשלעפפונג דער גערייבטען וואארען איפ-געשטעללט ווארען, פערהיללטען אידרע געוויכטער מיט טיכערן. דיא פערטשלונג דעם גערייבטען גו-טעס ווארדע זאגלייך איף דער גאססע בעווערק-שטעللונט. דיא ייבער פראגטען נעמלוך איינאנ-דער, וואס זיא האבען? וואריף זיא דאנן געגעגשטיגד פערשיערענע גגגעגשטענדע, דיא גערארד דער איי-גע אדער דער אנדערע בענאכהיגט, איסטיישטען. פאר בעגינן דער פלינדערונג ריף איינער דער מיט-הנגסטען אונד מעלסטען הערעלפפהרער: אויס ניכט אין מיטגליעד דעם ארטסגערייכטס אנגעווענד? אין דעזעם פאללע מיסטען ווייר פאר אללעם דיעזעם דען קאפף אבשלאגען, דאמיט ווייר ניכט פערראטהען ווערדען!" — אם 30-טען מאמען דיא בייערן ווערער צוזאממען, אים דיא אוברגען ווען פאן שאטאר, נאמענטליך דיא אנגעזעהענע ווייטיג פא-מיליע שטאלצער, דיא גערייבטען-פערווענדטען אונד אנדערן פארגעפפרדען, וועלכע פאן דען דאדטיגען ווענפפלינדערונגען הערהיטטען, אינעם דיעזער ווייבער, נאמענס באבי, זאגטע בייא אידרער פע-דאפטיג דעם ארטסריכטער אונס נעווייכט: "וא-באבען אן אללעם שולד; זיא ווארען אא בייא דער פלינדערונג צוגעגען; זיא האבען צוגעזעהען, ווייא דיא ווארען פארגעפפרד

„אך נעהע נון, מיינע הערען, אויף דיא צוויי-טע פראגע, איך דען אנט-סעמטשסמים, אדער וויא דעזעלבע פאלקסטהימלך גנאנגט ווירד, איך דיא ווערגפאנג איבער.“

„איר דען איזט מענשליך, אונד איך געשטעהע, דאס איך מיך אפט געאירדט האבע, גיב אבער וואר מיר איינע ענטשישונג זא שמערצליך, אלס דיאיע-גיגע, דיא איך עמפפינדען, אלס איך זאה, דאס איך, אינרעכט האטטע, אנגענהמען, דאס עס אין אנ-גארן קיינען איינציגען וויינקעל געבע, אין וועלכעם דיא דונקלען פאראורטהיילע אונד דיא ווערגפער-פאלגונגען פערפאפפענערר יאהר-הונדערטע זיך ווייטער הערויפבעשוואיר לאפסען קאנגנען.“

„ווי דיפען גיע אונד גמעטר פערגעסען, דאס דיא אונגארישע נאציאן אונד דער אונגארישע שטאאט פיעלע פיינדע האבען, אונד דיעזע פיינדע האלטען דאס פערברעכען, דאס הער בעגאנגען וואיר דע, פיר נאך גראסער, אלס עס וויינקליך איזט, אונד אין זא אינפעריהליכער איזט דיא ליעבע פערטערבט, אין אונגארן זאלכע בעזיעהונגען הער-פאריזיפען.“—

„בליקען ווי נור אינמאל איך אינזערע גע-שיכטע, וואס האט דענן אונגארן זא אפט גערעט-טעט? נור דיא סיפאטהיע, דאס מטגעפיהל, וועל-סעס דיא אינפעגקלערטען, פיריהיטס-לעבענדען נאציאנען פיר אונס הענגטען, דיעזע סימפאטהיע אבער האטטען ווי נור דעם אומשטאנדע צו דאנ-קען, דאס אין אונגארן שאן לאנגע דער האס צוי-שען דען קאנפעסאנען אייגערארט, נאך בעפאר דיא עמאנציפאציאן גנעטצליך אינגעפירט וואר-דע.— אונד עטצט, מיינע הערען, ווירד אונגארנס ריך דורך דען אנט-סעמטשסמים גשעגרעט.“

„דיא „ווענפראגע“ בעטראכטט איך מיינער-זייט נוכט אלס איינע פראגע דעם אנט-סעמטש-מים, זאנדערן אלס איינע פראגע דעם נוטען וופפס אונד דער עדלע אונזערעס פאטערלאנדעס. בע-טראכטען וויר אינמאל, מיינע הערען, דיעזען אנט-סעמטשסמים אין זיינען איסעריונגען, דאס לא-וונגסוארט אונד „אנט-סעמטשסמים“— אונד דאס דעזולטאט איזט „ווייב“; אונד גיבט עס אינמאל דער דא גלויבט, דאס דיאיעניגע, דיא מאן דיע-זעס לאזונגס-וארט „ווייבען“ געלערדט, איפדארען ווערדען צו דיבען אן דער שוועללע דעס הויזעס, וא דייבע בריסטען וואהנען אונד וא דיעזער וואהל-שפרוך „אנט-סעמטשסמים“ נוכט מעהר אנוויענד-באר איזט? עס איזט דעם ליעדע איינע טעיל גע-הענדע זאצאלע געפאהר, וועלכע דיא אנט-סעמ-טען הערויפבעשוואיהרען האבען. צוי בעזיעהונגע דיעזער געפאהר כאן דיא רעגיערונג ליעדער נוכט א ל ל ע ס טהון, דיא רעגיערונג האט דיא פפליכט,

איר דיא זיבערהייט דער פערזאן אונד דעם פער-מאגענס, זא וויא פיר דיא וואהרונג דעם קאנפעס-סאנעללען פרוערעגס צו זארגען, כאנן דיא רעגיע-רונג דעם בעווירקען, זא פערמאג זיא עס דורך גע-וואלט, אונד וועגן דיא בעוויעגונג געפעהרליכער ווירד, זא מוס זיא איך מאנכע פרוהיטען צישוויליג פער-קרצען. זיא ווירד איך דיא פרעפפיהיהיט איינ-שרענקען מיסען, אבער עס ווערע בעפסער, ווענן מאן עס נוכט זאייט כאממען ליעסע, דאס דיא רע-גיערונג צו זאלבעם שריטטע געציאונגען ווערדען מיסטע. עס ווערע בעפסער אונד ריכטיגער, ווענן דיא געזעללשאפט זעלבער יאהר דיא אונד דיא אונד דעהמען ווירדע, דיא געזעללשאפט זעלבער מיסטע בעשטרעבט זיין, דעזעס אובעל צו היילען. אונד אין דעזעס שטרעבען מיסטען דיא בירגער דעס שטאאט-טעס, אלגע אינטערעסיערר דער כאנפעססאן, צו-זאמענווירקען. דיא אפן אינצעלנען בריסטען בע-שטפפטען ווירדען דיפען זיך נוכט ערבטטערט צו-ריקצוקען, אונד דיא פפליכט דער בריגערליכ-בע צוזאמענגלעבען אינגעער צו געשטאלטען, אלגע אינטערעסיערר דער רעליגאן אונד דעם פאלקס-שטאממעס. נאך מיינער אנזיכט זאלל אין דער עט-צינען צייט דיא גענעללשאפט נור א י ד ע אינ-טערעסירנג קענגען, נעמליך צוישען עהרליכען אונד נוכט-עהרליכען מענשען. מאגע מאן דאך דען עהרליכען מאן אין זיך צוגעהען, אלגע אחרבער צו בעפאגען, וויא דיעזער דענען נאטט אבבעטע; מאגע יעדער דען, דער נוכט עהרליך איזט פאן זיך שטאפען, ווענן דיעזער זיך אחם אויך מיט נאך זא שאנען וואהנען נעהערט.“

„איך עדהבע נון מיין גלאן אויך יענע, וועלכע הער בעריהט פאר אבערצייגונגען אויך געזעלל-שאפטליכען געבעטע פערשאנדען האבען, מיט אחרען מיטבירגערן צוזאממען צו לעבען אונד מיט פעראינשען קרעפטען פיר דאס גמיינזאמע וואהל צו ארבייטען, איך עדהבע מיין גלאן אויך דאס וואהל פאן גראסוארדינס בעפאלקערונג, אלגע אינטערעסירטע דער קאנפעססאן, אלגע אינטערעסיר אונד דער פארטיא. איך עדהבע דאס גלאן אויך יענע בירגער, וועלכע עדהע אויפיע-לער, דער זיך אינטער זא צוד עגטצונדונג אינעס ראססען- אונד קאנפעססאנס-קריעגעס מעגגען ווייל, וויא אינע אנשטעקעגדע גראנקהייט אים אחרער מיטטע שטאפען!“

„דיעזע דערע וואירדע מיט לעבראפטעם, שטרעבטעם בייפאללע אונד טייזער-שטעמיגעם עלעגע-ריפע אויפגענאממען.

זא לייטעט דער בעריכט.— דיעזע דערע איזט נון דיא בעסטע פאן דענען, וועלכע בין עטצט

איבער דיעזע אנט-סעמטשען קראיאללע גערהאל-טען וואירדען, זיא האט דאס ריכטיגע געואגט אונד דאס ריכטיגע געטראפפען. דיא אנט-סעמטשען ציטטענגס-שריבער, וויא אשטוציע, וועראהאוא אונד אייאן שמאנ, האבען נון איינען גאנין דייטליכען וויינק ערהאלטען, דאס מאן אחנגען באלד דאס האנד-ווערק לעגען ווערדע, ווייל איהר אנט-סעמטשסמים איינגעטליך נור צום אללגעמיינען ריבע פיהרט.— אבער איך דען יהדען האט הערר פאן טמא דען וואהלמיינגדען ווינק ערטהיילט, דאס זיא זיך נוכט ערבטטערט אין אהרען שמאלל-ווינקעל גענצליך צייטצעיעהען זאללען, פון איזט יאהרר, דאס ווייר זעלר-בער איינסט איזטערען גליבבענסגענאפסען דען ראטה ערטהיילט האבען, דיא בריסטען ליפען צו לאפסען, זיך אונטער אחנגען נוכט פארצוהרעגגען אונד זיך עהער גענצליך צוריקצוציעהען. אבער איך דאס איזט נוכט גוט. מאן פערפאללע נוכט פאן איינעם עקסטרעמע אין דאס אייסערע. עס גיבט הער נאך איינען גאלדענען מיטטעל-וועג, דער פערטשטע-הונג אונד פערנינפטיגע ווהל מיט עס הערויספיהרען, ווענן ער זיך צוריקצוציעהען אונד צו שווייגען, אונד ווענן ער הערפאצטטען אונד צו שפרעכען האבען אין פארטווערדיגעס שמאללען נעהרט דען דאס אונד דיא פערבטטערונג נאך מעהר. דא איזט מאנכמאל, ווענן צוים אונד גלעגענהייט עס ערפאהרען, אין בעשטרעבונגס הערפאהרטעטען אונד ווערקען אנגעייגטער, אלס דאס גענצליכע צו-ריקצוהען!

דאס שטאטאריאס.

איבער דיא אינטערזוכונג אין אנגעלעגענהייט דער „דענפלינדערגען אם זאלאער קאמיטאט ווירד איס זאלא-עגערסען פאם 18-טען דיעזעס טעלעגראפירט: בעקאנגטליך זינד אין שאטאר אויך פערשיעדענע דיאד-בריעפע אויפגעפונדען וואהרען, דער שטאאטס-אנוואלט הערר עסעגסקי לעסט נון מעהרערע אינוואהנער דעס ארטעס פאר זיך לאדען, אום דיעזעלבען „שרייבען“ צו לאסען, דאמיט מאן דיעזע שריפטען מיט דען שריפטען אין דען דיאד-בריעפען פערגלייכען קאנגע. בין עטצט וואירדע בעריכט מיט 200 פערזאגען דעס ארטעס, אלגע אינטערעסירטע דער קאנפעססאן, אין זאלבעם פראבע-שריבען פאר יגנאממען. פארלייפיג קאנגטען טראטצדעם דיא שריבער יענער דיאד-בריעפע נוכט אויפגעדיגט געמאכט ווערדען. — וויל וויכט-גער איזט דאס עריגבנים דער אונטערזוכונג. בע-דאפפ דער פלוגערגונגען, עס שטעללטט זיך נעמליך פאלגענדעס הערויס: דיא ריכבער-באנדען וואהרען אויסגעצייכנעט ארגאניזירט. אין דער נאכט פאם 29-טען אויגוסט פיעלטע נעמליך אין געוויס-

פיר דיא זיבערהייט דער פערזאן אונד דעם פער-מאגענס, זא וויא פיר דיא וואהרונג דעם קאנפעס-סאנעללען פרוערעגס צו זארגען, כאנן דיא רעגיע-רונג דעם בעווירקען, זא פערמאג זיא עס דורך גע-וואלט, אונד וועגן דיא בעוויעגונג געפעהרליכער ווירד, זא מוס זיא איך מאנכע פרוהיטען צישוויליג פער-קרצען. זיא ווירד איך דיא פרעפפיהיהיט איינ-שרענקען מיסען, אבער עס ווערע בעפסער, ווענן מאן עס נוכט זאייט כאממען ליעסע, דאס דיא רע-גיערונג צו זאלבעם שריטטע געציאונגען ווערדען מיסטע. עס ווערע בעפסער אונד ריכטיגער, ווענן דיא געזעללשאפט זעלבער יאהר דיא אונד דיא אונד דעהמען ווירדע, דיא געזעללשאפט זעלבער מיסטע בעשטרעבט זיין, דעזעס אובעל צו היילען. אונד אין דעזעס שטרעבען מיסטען דיא בירגער דעס שטאאט-טעס, אלגע אינטערעסירטע דער כאנפעססאן, צו-זאמענווירקען. דיא אפן אינצעלנען בריסטען בע-שטפפטען ווירדען דיפען זיך נוכט ערבטטערט צו-ריקצוקען, אונד דיא פפליכט דער בריגערליכ-בע צוזאמענגלעבען אינגעער צו געשטאלטען, אלגע אינטערעסירטע דער רעליגאן אונד דעם פאלקס-שטאממעס. נאך מיינער אנזיכט זאלל אין דער עט-צינען צייט דיא געזעללשאפט נור א י ד ע אינ-טערעסירנג קענגען, נעמליך צוישען עהרליכען אונד נוכט-עהרליכען מענשען. מאגע מאן דאך דען עהרליכען מאן אין זיך צוגעהען, אלגע אחרבער צו בעפאגען, וויא דיעזער דענען נאטט אבבעטע; מאגע יעדער דען, דער נוכט עהרליך איזט פאן זיך שטאפען, ווענן דיעזער זיך אחם אויך מיט נאך זא שאנען וואהנען נעהערט.“

„איך עדהבע נון מיין גלאן אויך יענע, וועלכע הער בעריהט פאר אבערצייגונגען אויך געזעלל-שאפטליכען געבעטע פערשאנדען האבען, מיט אחרען מיטבירגערן צוזאממען צו לעבען אונד מיט פעראינשען קרעפטען פיר דאס גמיינזאמע וואהל צו ארבייטען, איך עדהבע מיין גלאן אויך דאס וואהל פאן גראסוארדינס בעפאלקערונג, אלגע אינטערעסירטע דער קאנפעססאן, אלגע אינטערעסיר אונד דער פארטיא. איך עדהבע דאס גלאן אויך יענע בירגער, וועלכע עדהע אויפיע-לער, דער זיך אינטער זא צוד עגטצונדונג אינעס ראססען- אונד קאנפעססאנס-קריעגעס מעגגען ווייל, וויא אינע אנשטעקעגדע גראנקהייט אים אחרער מיטטע שטאפען!“

„דיעזע דערע וואירדע מיט לעבראפטעם, שטרעבטעם בייפאללע אונד טייזער-שטעמיגעם עלעגע-ריפע אויפגענאממען.

זא לייטעט דער בעריכט.— דיעזע דערע איזט נון דיא בעסטע פאן דענען, וועלכע בין עטצט

איבער דיעזע אנט-סעמטשען קראיאללע גערהאל-טען וואירדען, זיא האט דאס ריכטיגע געואגט אונד דאס ריכטיגע געטראפפען. דיא אנט-סעמטשען ציטטענגס-שריבער, וויא אשטוציע, וועראהאוא אונד אייאן שמאנ, האבען נון איינען גאנין דייטליכען וויינק ערהאלטען, דאס מאן אחנגען באלד דאס האנד-ווערק לעגען ווערדע, ווייל איהר אנט-סעמטשסמים איינגעטליך נור צום אללגעמיינען ריבע פיהרט.— אבער איך דען יהדען הערר פאן טמא דען וואהלמיינגדען ווינק ערטהיילט, דאס זיא זיך נוכט ערבטטערט אין אהרען שמאלל-ווינקעל גענצליך צייטצעיעהען זאללען, פון איזט יאהרר, דאס ווייר זעלר-בער איינסט איזטערען גליבבענסגענאפסען דען ראטה ערטהיילט האבען, דיא בריסטען ליפען צו לאסען, זיך אונטער אחנגען נוכט פארצוהרעגגען אונד זיך עהער גענצליך צוריקצוציעהען. אבער איך דאס איזט נוכט גוט. מאן פערפאללע נוכט פאן איינעם עקסטרעמע אין דאס אייסערע. עס גיבט הער נאך איינען גאלדענען מיטטעל-וועג, דער פערטשטע-הונג אונד פערנינפטיגע ווהל מיט עס הערויספיהרען, ווענן ער זיך צוריקצוציעהען אונד צו שווייגען, אונד ווענן ער הערפאצטטען אונד צו שפרעכען האבען; אין בעזיעהונגען אונד צו שפרעכען אין אחנגען נוכט פארצוהרעגגען אונד אין אחנגען נוכט פארצוהרעגגען אונד אין אחנגען נוכט פארצוהרעגגען אונד